

Dňa 18.10.2024 sa na pôde Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave uskutočnila konferencia s názvom „Vízie a perspektívy opatrovníctva v súkromnom práve“ s akcentom na opatrovníctvo plnoletých osôb. Na konferenciu boli pozvaní zástupcovia akademickej obce Slovenskej republiky a Českej republiky, Ústavného súdu SR, Ministerstva spravodlivosti SR vrátane pani štátnej tajomníčky Kataríny Rozskovány a zástupcovia Úradu Komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vrátane pani komisárky Zuzany Stavrovskej. Konferencia bola organizovaná v rámci riešenia projektu „Súkromnoprávne záruky právnej ochrany znevýhodnených osôb - zraniteľných dospelých, pri výkone ich právnej subjektivity“, ktorý bol schválený Vedeckou grantovou agentúrou Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky pod č. 1/0626/24.

Konferenciu otvorili Alexandra Löwy a Romana Smyčková s príspevkom „Východiskové perspektívy opatrovníctva v 21. storočí. Následne Milan Hlušák z Trnavskej univerzity predniesol príspevok „Možnosti ochrany plnoletých de lege ferenda“ v ktorom zdôraznil potrebu novej právnej úpravy a predstavil nový inštitút „Nápomocníka“ ktorý by na základe zmluvného vzťahu zaväzoval určitú osobu (napr. blízku osobu) poskytovať poradenstvo pri bežných právnych úkonoch, pričom autonómia rozhodnutia by bola ponechaná práve osobe, pre ktorú nápomocník koná. Boli spomenuté aj alternatívy, a to v podobe podmienenosti platnosti určitých právnych úkonov schválením nápomocníka, pre prípady, kedy je schopnosť samostatne brať na seba práva a povinnosti značne znížená (duševná porucha, nadmerné požívanie alkoholických nápojov, sklony k hazardným hrám), ale obmedzenie spôsobilosti na práva a povinnosti nie je nevyhnutné. Autonómia vôle je aj v tomto prípade stále ponechaná pôvodnému subjektu a nápomocník predstavuje akúsi kontrolnú a schvaľovaciu osobu.

Komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím, Zuzana Stavrovská, poukázala na možné pochybenie sudcov pri obmedzovaní spôsobilosti na práva a povinnosti. Podľa nej sa sudcovia riadia znaleckým posudkom lekára – psychiatra, ktorému však neprináleží posudzovať spôsobilosť na práva a povinnosti.

Katarína Burdová z Právnickej fakulty Univerzity Komenského sa vo svojom príspevku zamerala na problematiku riešenia opatrovníctva v prípadoch, kedy je osoba viazaná viacerými právnymi poriadkami súčasne (napr. vecné práva k nehnuteľnostiam v iných štátoch), ako aj na možnosti akceptácie súdnych rozhodnutí o opatrovníctve na území cudzieho štátu. Sandra Meňhartová predstavila tzv. 4-pilierový mechanizmus v procese obmedzovania spôsobilosti na právne úkony, pričom samotné obmedzenie by malo nastúpiť ako riešenie ultima ratio. Taktiež sa zamerala na komparatistiku s právnou úpravou Rakúskej republiky.

V druhej časti programu sa slova ujala Katarína Zajác Ševcová z Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorá priblížila alternatívy k opatrovníctvu plnoletých osôb. Komisárka Zuzana Stavrovská v ďalšom príspevku predstavila skutočný príbeh ženy umiestnenej v ZSS, ktorá mala byť obmedzená spôsobilosti na právne úkony na základe psychiatrickej diagnózy – schizofrénie. Vstupom komisárky do konania a následnou intervenciou však k tomuto obmedzeniu nedošlo a žena naďalej disponuje vlastnou autonómiou vôle.

Posledný príspevok predniesli Miroslava Kušníriková a Peter Koromház z Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach v ktorom sa venovali problematike opatrovníctva pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Priblížili najmä skutočnosť, že osoba obmedzená spôsobilosti na právne úkony nemôže podpísať informovaný súhlas pre neplatnosť tohto úkonu. Tento úkon za ňu podpisuje opatrovník (pri maloletých podpisuje zákonný zástupca). Avšak v prípade, že opatrovník podpíše za osobu, ktorá je obmedzená, tento informovaný súhlas a lekár napriek výslovnému nesúhlasu dotknutej osoby úkon vykoná, dochádza k porušeniu ústavou chránených základných ľudských práv, a to konkrétne práva na súkromie.

V závere konferencie sa zástupcovia akademickej obce ako aj štátnych inštitúcií a nezávislých orgánov zhodli, že aktuálna právna úprava si vyžaduje novelizáciu, nakoľko je inštitút obmedzenia spôsobilosti na právne úkony častokrát používaný neprimerane vzhľadom na potrebný individuálny prístup ku každému jednému prípadu. Možno konštatovať, že príspevky a závery konferencie priniesli nové perspektívy nevyhnutných legislatívnych zmien v oblasti zásahov do spôsobilosti na právne úkony plnoletých osôb.

Tlačovú správu napísal Kristián Kocák, študent 2. ročníka bakalárskeho stupňa štúdia